

VÄRDEBESKRIVNING

Datum: 2023-09-25

Område av riksintresse för naturvård i Kronobergs län

Områdesnummer: NRO 07 052

Områdesnamn: Helge å mellan Delary och Hallaböke

Kommun: Älmhult (65)

Kartblad: 04D SO

Area: 1 800 ha

Naturgeografisk region: 11, Sydsvenska högländets och smålandsterrängens myrrika västsida

Kust/havsregion:

Regionindelning för sjöar och vattendrag:

Agrara kulturlandskapsregioner:

Landskapsform:

Riksvärde:

Odlingslandskap	Naturbetesmarker	
Mad vid vattendrag		
Lövskog	Ädellövskog	

Värdeomdöme: I omgivningarna runt Helge å mellan Delary och Hallaböke finns värdefulla och representativa odlingslandskap, lövskogar och våtmarker. I odlingslandskapet finns spridda välhävade sötvattenstrandängar som slås och/eller betas. I andra delar närmast ån finns värdefulla åmader. Mellan Hallaryd och Hallaböke finns mycket artrika lövskogar med många lövträdslag representerade. I sluttningarna mot ån finns källpåverkade och artrika sumpskogar.

Huvuditerier: A, C

Stödkriterier: 1, 2, 4, 5, 6, 9

Förutsättningar för bevarande: Områdets värden kan påverkas negativt av: minskad eller upphörd jordbruks- och betesdrift, slåtterhäv, skogsplantering av jordbruksmark, energiskogsodling, igenväxning, spridning av gifter eller gödselmedel, bebyggelse, nydikning, täkt, luftledning, vägdragningar.

Säkerställande: Säkerställande ej planerat. Strandängar inom området är Natura 2000-områden: Strandängar vid Helge å kod, SE0320180, och Skåparyd, kod SE0320181.

Områdets huvuddrag: Mellan industriområdet i Delary och Hallaryds kyrka bildar Helge å ett flertal forsar. Där vattendraget har ett lugnt lopp, flyter det genom strandkärr, mossebildningar och jordbruksmark. Mitt i Hallaryd ansluter biflödet Lillån från väster. Odlingslandskapen på båda sidorna om Helge å ligger till stor del på isälvsavlagringar. Åkrarna följer de gränser naturen gett och är väl inpassade mellan gärdesbackar och skogholmar. Skogen som ligger i mosaik med odlingslandskapet är dominerad av lövträd. En av kärr omgiven kulle vid Slagersköp betas och här växer bland annat granspira och klockgentiana. Safsa, hampflockel, kransmynta och aklejruta uppträder. Vid Hylte och Linnefalla häckar storspov, rödbena och gulärta. I vattendraget förekommer öring, färna och sandkrypare.

Söder om Hallaryd fortsätter Helge å genom ett vackert odlingslandskap. Efter forssträckor vid bland annat Kornberga kvarn, där safsa och hampflockel finns, får ån ett lugnt lopp och flyter ställvis genom flacka kärr, som ibland översvämmas. Sådana sträckor finns mellan Skåparyd och länsgränsen vid Bejstorp. På åns västra sida går vägen Hallaryd-Kornberga-Hallaböke-Brötan fram i och ovanför en höjdslutning. Byarna är grupperade kring denna väg och odlingsmarkerna ligger främst i sluttning mot ån.

Vid byarna Elisköp, Hylte, Linnefalla, Kroksbygd, Kornberga och Skåparyd finns rester kvar av översvämningsmarker och sidvallsängar som fortfarande slås eller betas. De här markerna är representativa för hur det en gång har varit utefter Helge å och de sluter an till de hävdade sötvattenstrandängarna utefter Helge å i Skåne län. De har stor betydelse för fågel- och insektslivet.

De intressantaste växtlokalerna anknyter till odlingslandskap och lövskogar, där bok är vanligaste trädslaget, men även dungar av enbart ek, avenbok, ask och al förekommer. Torrbackar har rikligt med backsippa. I betesmarker vid Hallaryd finns darrgräs, kärrspira, klockgentiana och vildlin. Ett kärr nära ån vid Kronberga har rikligt med smörbollor. På en moränkulle växer ett avenboksbestånd med blåsippa i ovanlig mängd.

De botaniskt intressantaste delarna av området återfinns inom triangeln Ulvberga-Hallaböke-Brötan. Här har strutbräken, skärmstarr, nästrot, storrams, murgröna, vårärt, mellanhäxört, tandrot, skogsbingel, lundstjärnblomma, trolldruva och småvänderot noteras. Jungfru Marie nycklar finns i stor mängd. Strängstarr och nålstarr finns öster om Brötan.

Samma område har, i synnerhet skogarna runt Brötan, en exklusiv fågelfauna med upp till tre par mindre flugsnappare, stenknäck, bivråk, spillkråka, större och mindre hackspett, gröngöling och kattuggla.

I den norra delen finns isälvsavlagringar med en flack åsrygg omgiven av kullar och fält.

Anmärkningar: Ingår i nationell bevarandeplan för odlingslandskapet (objekt G6501). Våtmarksinventering: Våtmarker utmed Helge å, klass 2, VMI-ID 04D3G01. Naturvårdsprogram för Kronobergs län: Helge å mellan Delary och Hallaryd, klass 2; Helge å söder om Hallaryd, klass 1 (tregradig skala).

Referenser:

Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1987: Våtmarker i Kronobergs län.
Länsstyrelsen i Kronobergs län, 1989. Kronobergs Natur (naturvårdsprogram).
Naturvårdsverket, 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet.
Länsstyrelsen i Kronobergs län. Biotopkarteringsdatabasen, Lillån (10115), 2016-07-12.